

ACORDUL OMC PRIVIND AGRICULTURA

Sistemele de sprijin intern în agricultură sunt reglementate de Acordul privind agricultura, care a fost negociat în cadrul ciclului Uruguay sau „Rundeii Uruguay” (1986-1994) și a intrat în vigoare în 1995. Obiectivul pe termen lung al Acordului privind agricultura este stabilirea unui sistem comercial agricol echitabil și orientat spre piață și inițierea unui proces de reformă prin negocieri ale angajamentelor în materie de sprijin și protecție și prin stabilirea disciplinei și a unor norme consolidate și mai eficiente din punct de vedere operațional. Prin urmare, agricultura are un statut special deoarece pentru acest sector există un acord specific, ale cărui dispoziții prevalează.

TEMEI JURIDIC

În cadrul Acordului General pentru Tarife și Comerț (GATT), semnat la Geneva în 1947, și al Acordului de instituire a Organizației Mondiale a Comerțului (OMC), semnat la Marrakech în 1994 (JO L 336, 23.12.1994), UE și statele sale membre acționează în temeiul articolului 207 (politica comercială comună), precum și al articolelor 217 și 218 (acordurile internaționale) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (5.2.2).

ASPECTE EXTERNE ALE PAC – CADRU GENERAL

Întreaga politică agricolă comună (PAC) face obiectul normelor OMC începând din 1995, inclusiv al unui organ de soluționare a litigiilor (OSL) cu o procedură strictă în ceea ce privește litigiile, care asigură faptul că statele semnatare respectă noile norme multilaterale.

De asemenea, PAC este influențată de concesiile agricole acordate unei game largi de țări în temeiul mai multor acorduri multilaterale și bilaterale și de derogările unilaterale acordate în cadrul sistemului generalizat de preferințe (SGP). Aceste acorduri preferențiale explică nivelul ridicat al importurilor agricole în Uniunea Europeană care provin din țări în curs de dezvoltare (3.2.10, tabelul VI).

ACORDUL OMC PRIVIND AGRICULTURA

GATT din 1947 se aplica inițial agriculturii, însă era incomplet, iar statele semnatare (sau „părțile contractante”) au exclus acest sector din domeniul de aplicare al principiilor stabilite în acordul general. În perioada 1947-1994, membrii la acord au fost autorizați să aplice subvenții la export pentru produsele agricole primare și să impună restricții la import în anumite condiții, astfel că principalele mărfuri agricole se confruntau cu obstacole în calea comerțului de o amploare neobișnuită în alte sectoare. Calea către

un sistem comercial agricol echitabil și orientat spre piață a fost, prin urmare, dificilă și îndelungată; negocierile au fost într-un final încheiate în cadrul Rundei Uruguay. Agricultură beneficiază de un statut special în cadrul acordurilor și memorandumurilor de înțelegere privind comerțul ale OMC (care au fost semnate în 1994 și au intrat în vigoare la 1 ianuarie 1995), deoarece pentru acest sector există un acord specific, Acordul privind agricultura, ale cărui dispoziții prevalează. În plus, anumite dispoziții ale Acordului privind aplicarea măsurilor sanitare și fitosanitare (SPS) vizează, de asemenea, producția agricolă și comerțul agricol. Dispoziții referitoare la sectorul agricol se regăsesc și în Acordul privind aspectele legate de comerț ale drepturilor de proprietate intelectuală (TRIPS), în ceea ce privește protecția indicațiilor geografice. De asemenea, dispozițiile Acordului privind agricultura sunt completate de Acordul privind barierele tehnice în calea comerțului (BTC), precum și de mecanismele de asistență tehnică.

Aceste acorduri dispun de o anumită flexibilitate în punerea lor în aplicare atât de către țările în curs de dezvoltare membre ale OMC (tratament special și diferențiat), cât și de către țările cel mai puțin dezvoltate și țările în curs de dezvoltare importatoare nete de produse alimentare (dispoziții speciale).

Pe baza Acordului privind agricultura, statele membre ale OMC s-au angajat să aplice un program de reformare a politicilor agricole, care stabilește angajamente specifice obligatorii în trei domenii importante:

A. Accesul pe piață

Acordul privind agricultura viza ameliorarea accesului pe piețe, impunând:

- transformarea tuturor măsurilor de protecție la frontieră în taxe vamale (echivalente tarifare) și apoi reducerea lor treptată (cu 36 % în șase ani, în perioada 1995-2000, în raport cu perioada de referință 1986-1988, pentru țările dezvoltate; cu 24 % pentru țările în curs de dezvoltare);
- stabilirea de „angajamente de acces minim” pentru țările terțe pentru produse specifice care nu fac obiectul unei tarifări, prin deschiderea de contingente tarifare (care reprezentau, pentru fiecare grup de produse, la sfârșitul anului 2000, 5 % din consumul din perioada de referință 1986-1988);
- menținerea concesiilor tarifare la import cel puțin la nivelul din perioada 1986-1988 (așa-numitul „acces curent”); introducerea unei clauze speciale de salvagardare care să se declanșeze fie în cazul în care volumul importurilor depășește un anumit plafon, fie atunci când prețurile importurilor scad sub un anumit prag.

B. Sprijinul intern

Amploarea acestei reduceri depinde de natura ajutorului. Ajutorul este împărțit pe categorii, în diferite „cutii”, în funcție de efectul pe care îl are în ceea ce privește denaturarea schimburilor comerciale pe piețele agricole:

- „Cutia galbenă”, numită și „măsura agregată de sprijin” (AMS), regroupează sprijinul acordat prin intermediul prețurilor și ajutoarele cuplate la producție care nu sunt scutite de angajamentul de reducere. Această cutie trebuia să fie redusă cu 20 % în șase ani în raport cu perioada de referință 1986-1988. În plus, toți membrii OMC

pot aplica „clauza de minimis”, care permite excluderea din AMS actuală a oricărui sprijin cu valoare de sub 5 % din valoarea produsului în cauză (ajutoare specifice) sau din producția agricolă totală (ajutoare nespecifice). Acest plafon este fixat la 10 % pentru țările în curs de dezvoltare.

- „Cutia albastră” cuprinde ajutoarele legate de programele de control al ofertei care sunt scutite de angajamente de reducere: de exemplu, ajutoarele directe acordate în funcție de suprafață și de randamente fixe sau acordate pentru un anumit număr de capete de animale (cazul „ajutoarelor compensatorii” aprobate în 1992 de PAC) (3.2.3). Totuși, pentru fiecare produs, valoarea sprijinului în temeiul AMS alături de cea a ajutoarelor clasate în cutia albastră („AMS total”) nu trebuie să depășească sprijinul total acordat în timpul anului de comercializare 1992.
- „Cutia verde” cuprinde două grupuri de sprijin. Primul vizează programele de servicii publice (de exemplu cercetarea, formarea, popularizarea, promovarea, infrastructurile, ajutorul alimentar intern sau stocurile publice pentru securitate alimentară). Cel de al doilea grup include plățile directe către producători, care sunt în totalitate decuplate de producție. Este vorba în principal de programe de garantare a veniturilor și de securitate (catastrofe naturale, participarea financiară a statului la asigurarea recoltei etc.), de programe destinate adaptării structurilor și de programe de protecție a mediului. Toate ajutoarele încadrate în „cutia verde” considerate compatibile cu cadrul OMC beneficiază de o scutire totală de angajamentele de reducere.

C. Subvențiile la export

Măsurile de sprijin la export trebuiau reduse, într-un interval de șase ani, cu 21 % ca volum și cu 36 % ca buget, în raport cu perioada de referință 1986-1990 (cu excepția cărnii de vită, în cazul căreia perioada de referință era 1986-1992). În Uniunea Europeană, această reducere liniară s-a efectuat pentru 20 de grupuri de produse. Pentru produsele prelucrate, se aplică doar reducerea referitoare la buget.

EPECTELE ACORDULUI PRIVIND AGRICULTURA ASUPRA PAC

Reforma PAC din 1992 viza în parte facilitarea semnării Acordului privind agricultura în cadrul Rundeii Uruguay. Drept urmare, Uniunea Europeană și-a respectat în mare parte angajamentele asumate la Marrakech.

A. Accesul pe piață

Angajamentele privind taxele consolidate ale UE afectau 1 764 de linii tarifare. Taxa vamală consolidată medie pentru produsele alimentare, care era de 26 % la începutul perioadei de punere în aplicare, se ridica la numai 17 % la sfârșitul acestei perioade. În plus, Uniunea Europeană a aplicat taxe vamale zero sau minime în cazul a 775 de linii din totalul de 1 764. Doar în cazul a 8 % dintre liniile tarifare, taxa vamală este mai mare de 50 %. Aceste vârfuri tarifare privesc produsele lactate, carnea de vită, cerealele și produsele pe bază de cereale, zahărul și îndulcitorii. În ceea ce privește contingentele tarifare, Uniunea Europeană a creat 87 de contingente în total, dintre care 37 țin de „accesul minim”, iar 44 de „accesul curent”. În 2014, aproape 71 % dintre importurile agroalimentare, în valoare de 72 de miliarde EUR, au intrat în UE cu tarife zero.

B. Exporturile subvenționate

Majoritatea exporturilor subvenționate notificate OMC proveneau din Uniunea Europeană, înainte de a fi eliminate ca parte a reformei PAC din 2013. Acestea au scăzut la zero în 2017. Cu toate acestea, trebuie să se țină cont de faptul că o serie de practici aplicate de principalii noștri concurenți (de exemplu, în materie de ajutor alimentar, credite la export și întreprinderi comerciale de stat) nu fac obiectului normelor OMC. UE va utiliza în prezent restituirile la export cu titlu excepțional pentru a face față crizelor grave care afectează piețele. Proporția reprezentată de restituirile la export în bugetul agricol al Uniunii Europene a scăzut de la 29,5 % în 1993 (10,1 miliarde EUR), când Uniunea avea 12 state membre, la 0 % în 2017, când Uniunea avea 28 de state membre (3.2.2). Pentru o parte dintre produsele UE, reducerile au fost considerabile: untul, rapița, brânza, fructele și legumele, ouăle, vinurile și carnea în general au fost deosebit de afectate. Ultima notificare către OMC corespunde perioadei 2016-2017 (G/AG/N/EU/55 din 28 martie 2019).

C. Sprijinul intern

Reforma PAC din 2003, care a decuplat majoritatea ajutoarelor directe existente, precum și reformele sectoriale care au urmat au dus la transformarea celei mai mari părți a sprijinului încadrat în „cutia galbenă” și în „cutia albastră” în sprijin încadrat în „cutia verde” (61,6 miliarde EUR în 2016-2017, a se vedea tabelul de mai jos). „Cutia galbenă” (AMS, sau măsură agregată de sprijin) s-a micșorat considerabil, de la 81 de miliarde EUR la începutul perioadei de aplicare a acordului la 6,9 miliarde EUR în 2016-2017, în pofida extinderilor succesive. Uniunea Europeană își respectă, așadar, în mare parte angajamentele asumate la Marrakech (72,38 miliarde EUR anual) în legătură cu AMS. În plus, „cutia albastră” a ajuns la 4,6 miliarde EUR în aceeași perioadă de notificare.

SPRIJIN INTERN ACORDAT DE UE NOTIFICAT OMC (în milioane EUR)	CUTIA VERDE (Sumă & %)	CUTIA ALBASTRĂ (Sumă & %)	CUTIA GALBENĂ (AMS) (Sumă & %)	TOTAL SPRIJIN NOTIFICAT
Perioada 2011-2012 (G/AG/N/EU/20)	70 976,8 87,8 %	2 981,1 3,7 %	6 858,9 8,5 %	80 816,8 100 %
Perioada 2012-2013 (G/AG/N/EU/26)	71 140,0 89,1 %	2 754,2 3,5 %	5 899,1 7,4 %	79 793,3 100 %
Perioada 2013-2014 (G/AG/N/EU/34)	68 697,8 88,8 %	2 663,6 3,4 %	5 971,7 7,8 %	77 333,1 100 %
Perioada 2014-2015 (G/AG/N/EU/43)	65 256,8 87,3 %	2 878,8 3,8 %	6 642,3 8,9 %	74 777,9 100 %
Perioada 2015-2016 (G/AG/N/EU/46)	60 828,5 84,2 %	4 331,1 6,0 %	7 101,8 9,8 %	72 261,4 100 %

Perioada 2016-2017 (G/AG/N/EU/55)	61 696,1 84,2 %	4 641,2 6,3 %	6 944,5 9,5 %	73 281,8 100 %
--	--------------------	------------------	------------------	-------------------

ROLUL PARLAMENTULUI EUROPEAN

Parlamentul European a urmărit întotdeauna cu mare atenție derularea negocierilor multilaterale, în general, și a negocierilor în domeniul agricol, în special. O serie de rezoluții reflectă acest lucru (de exemplu, Rezoluția din 18 decembrie 1999 referitoare la cea de a treia Conferință ministerială a OMC de la Seattle; Rezoluția din 13 decembrie 2001 referitoare la reuniunea OMC de la Doha; Rezoluția din 12 februarie 2003 referitoare la negocierile din cadrul OMC cu privire la comerțul agricol; Rezoluția din 25 septembrie 2003 referitoare la cea de a cincea Conferință ministerială a OMC de la Cancún; Rezoluția din 1 decembrie 2005 referitoare la pregătirile pentru cea de-a șasea Conferință ministerială a OMC de la Hong Kong; rezoluțiile din 4 aprilie 2006, 9 octombrie 2008, 16 decembrie 2009, 14 septembrie 2011, 21 noiembrie 2013 și 26 noiembrie 2015 referitoare la evaluarea runde de la Doha; și Rezoluția din 15 noiembrie 2017 referitoare la negocierile multilaterale în vederea celei de a 11-a Conferințe ministeriale a OMC de la Buenos Aires). Parlamentul a invitat constant Comisia Europeană să apere interesele producătorilor și consumatorilor europeni, precum și pe cele ale agricultorilor din țările cu care Uniunea Europeană întreține în mod istoric relații deosebit de strânse (țările ACP). În 1999, la începutul „runde mileniului”, Parlamentul și-a exprimat sprijinul pentru poziția adoptată de negociatorii Uniunii Europene în favoarea modelului agricol european, bazat pe multifuncționalitatea activității agricole. O serie de rezoluții au confirmat acest sprijin, insistând, de asemenea, pe importanța recunoașterii explicite a „considerațiilor necomerciale” și a luării în calcul a cerințelor cetățenilor în materie de siguranță alimentară, protecție a mediului, calitate a alimentelor și bunăstare a animalelor.

Statele Unite au acordat prioritate bilateralismului de la alegerea lui Donald Trump în 2017, ceea ce a dăunat sistemului comercial multilateral, după cum reiese, de exemplu, din războiul tarifar cu China sau din blocarea organului de apel al OMC în 2019. În acest context, Uniunea Europeană și Parlamentul European vor asigura menținerea acquisului sistemului multilateral în cadrul OMC, în special în domeniul comerțului agricol (astfel, în decembrie 2019, UE a propus deja statelor membre ale OMC o procedură de apel provizorie pentru a înlocui organul de apel).

François Nègre
02/2020

